ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [*PAOLO MENGOZZI*] SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 13. martā [1]

I — Ievads

1. Ar 2006. gada 16. jūnija lēmumu *Audiencia Provincial de Madrid* (Madrides apgabala tiesa) (Spānija) iesniedza Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par to, kā interpretēt Līguma 85. panta 1. punktu (jaunajā redakcijā — EKL 81. panta 1. punkts) un Komisijas 1983. gada 22. jūnija Regulu (EEK) Nr. 1984/83 par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu ekskluzīvu tirdzniecības nolīgumu kategorijām [2].

2. Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *CEPSA*, *Estaciones de Servicio SA* (turpmāk tekstā — "*CEPSA*"), kas ir prasītāja pamata lietā, un degvielas uzpildes stacijas īpašnieci *LV Tobar e Hijos SL* (turpmāk tekstā — "*Tobar*"), kas ir atbildētāja pamata lietā, jautājumā par *CEPSA* pārmesto konkurences ierobežošanu, kura izriet no starp lietas dalībniekiem noslēgtā ekskluzīvās tirdzniecības līguma.

1 — Oriģinālvaloda — franču.

2 — OV L 173, 5. lpp., un labojums OV 1984, L 79, 38. lpp.

II — Atbilstošās tiesību normas

3. Ar Regulu Nr. 1984/83 no Līguma 85. panta 1. punkta piemērošanas jomas ir izslēgtas dažas ekskluzīvās tirdzniecības nolīgumu kategorijas un saskaņotas darbības, kas parasti atbilst minētā panta 3. punktā paredzētajiem nosacījumiem, jo parasti tās uzlabo preču izplatīšanu.

4. Atbilstoši minētās regulas 3. panta d) apakšpunktam šis atbrīvojums nav piemērojams, ja nolīgums ir noslēgts uz nenoteiktu laiku vai uz laiku, ilgāku par pieciem gadiem.

5. Regulas Nr. 1984/83 10.–13. pantā ir ietverti īpaši noteikumi attiecībā uz degvielas uzpildes staciju nolīgumiem.

6. Minētās regulas 10. pantā ir noteikts:

"Atbilstoši Līguma 85. panta 3. punktam un šīs regulas 11.–13. pantā iekļautajiem

nosacījumiem tiek atzīts, ka minētā Līguma 85. panta 1. punkts nav piemērojams nolīgumiem, kuros piedalās tikai divi uzņēmumi un kuros viena puse, kas ir tālākpārdevējs, vienojas ar otru pusi, piegādātāju, ka, saņemot īpašas ekonomiskas vai finanšu priekšrocības, tas preces pirks tikai no piegādātāja, ar piegādātāju saistīta uzņēmuma vai cita uzņēmuma, ko piegādātājs ir pilnvarojis savu preču izplatīšanai, lai pēc tam nolīgumā norādītajā degvielas uzpildes stacijā pārdotu mehāniskajiem transportlīdzekļiem paredzētu degvielu uz naftas produktu bāzes vai mehāniskajiem transportlīdzekļiem paredzētu degvielu un degmaisījumu uz naftas produktu bāzes, kas ir norādīts nolīgumā." [Neoficiāls tulkojums]

7. Minētās regulas 11. pantā ir noteikts:

"Papildus 10. pantā paredzētajam pienākumam tālākpārdevējam nevar uzlikt nevienu citu konkurences ierobežojumu kā tikai:

a) pienākumu nepārdot nolīgumā norādītajā degvielas uzpildes stacijā degvielu mehāniskajiem transportlīdzekļiem vai degmaisījumus, ko piegādājuši citi uzņēmumi;

b) pienākumu nolīgumā norādītajā degvielas uzpildes stacijā neizmantot smērvielas vai saistītus naftas produktus, ko piedāvā citi uzņēmumi, ja piegādātājs vai ar to saistīts uzņēmums pārdevējam ir nodevis vai finansējis eļļas savākšanas aprīkojumu vai citas mehānisku transportlīdzekļu eļļošanas iekārtas;

c) pienākumu citu uzņēmumu piegādātās preces savas degvielas uzpildes stacijas iekšpusē un ārpusē reklamēt samērīgi tai daļai, kādu šīs preces veido degvielas uzpildes stacijas kopējā apgrozījumā;

d) pienākumu tā īpašumā esošas vai piegādātāja vai ar to saistīta uzņēmuma finansētas naftas produktu glabāšanas vai izplatīšanas iekārtas uzraudzīt tikai piegādātājam vai tā izraudzītam uzņēmumam." [Neoficiāls tulkojums]

8. Regulas Nr. 1984/83 12. pantā ir uzskaitītas līguma normas un saistības, kas rada šķēršļus tās 10. panta piemērošanai, tostarp, nosacījums, ka līgums nedrīkst būt noslēgts uz nenoteiktu laiku vai uz laiku, ilgāku par desmit gadiem.

9. Šīs pašas regulas 13. pantā paredzēts, ka tās 2. panta 1. un 3. punkts, 3. panta a) un b) punkts, 4. pants, kā arī 5. pants pēc analoģijas tiek piemērots degvielas uzpildes staciju nolīgumiem.

10. Minētās regulas trīspadsmitajā apsvērumā ir paredzēts:

"[..] šos nolīgumus parasti raksturo tas, ka, pirmkārt, piegādātājs piešķir tālākpārdevējam īpaši nozīmīgas saimnieciskas un finansiālas priekšrocības, tam pārskaitot naudas summas, lai segtu zaudētos līdzekļus, piešķirot vai dodot aizdevumus ar izdevīgiem nosacījumiem, tam lietošanā piešķirot degvielas uzpildes stacijas [..] ekspluatācijai nepieciešamo zemi vai telpas, tā rīcībā nododot tehnisko aprīkojumu vai citas iekārtas vai veicot cita veida ieguldījumus tālākpārdevēja labā, un ka, otrkārt, tālākpārdevējs attiecībā pret piegādātāju ilgtermiņā uzņemas ekskluzīvas pirkšanas pienākumu, kas parasti ietver pret konkurenci vērstas saistības." [Neoficiāls tulkojums]

11. Regulu Nr. 1984/83 atcēla Komisijas 1999. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 2790/1999 par Līguma 81. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu vienošanos un saskaņotu darbību kategorijām [3], kas stājās spēkā 2000. gada 1. janvārī.

12. Regulas Nr. 2790/1999 4. panta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka atbrīvojumu no EKL 81. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma nepiemēro vertikālām vienošanām, kuru mērķis tieši vai netieši, atsevišķi vai kopā ar citiem faktoriem, ko kontrolē puses, ir "ierobežot pircēja iespēju noteikt savu pārdošanas cenu, neierobežojot piegādātāja iespēju noteikt maksimālo pārdošanas cenu vai ieteikt pārdošanas cenu, ar noteikumu, ka tie neievieš noteiktu vai minimālo pārdošanas cenu jebkuras puses spiediena vai pamudinājuma rezultātā".

13. Atbilstoši minētās regulas 5. pantam 2. pantā noteiktais atbrīvojums nav piemērojams nevienai no tiešām vai netiešām saistībām nekonkurēt, kuru ilgums ir nenoteikts vai pārsniedz piecus gadus. Saistības nekonkurēt, kas ir automātiski atjaunojamas pēc piecu vai vairāk gadu perioda, ir uzskatāmas par noslēgtām uz nenoteiktu laiku.

14. Atbilstoši Regulas Nr. 2790/1999 12. pantam EKL 81. panta 1. punktā minēto aizliegumu nepiemēro periodā no 2000. gada 1. jūnija līdz 2001. gada 31. decembrim attiecībā uz nolīgumiem, kas ir spēkā 2000. gada 31. maijā un kas neatbilst šīs regulas noteiktajiem atbrīvojuma nosacījumiem, bet atbilst atbrīvojuma piešķiršanas nosacījumiem, kas noteikti cita starpā Regulā Nr. 1984/83.

3 — OV L 336, 21. lpp.

III — Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

15. Pamata lietas dalībnieki 1996. gada 7. februārī noslēdza "līgumu, ar ko tiek piešķirtas tiesības izkārt izkārtni un izmantot attēlu, saņemt tehnisku un komerciālu palīdzību un piegādi saskaņā ar kārtību, kas attiecas uz degvielas uzpildes stacijas īpašnieku pārstāvi".

16. No lēmuma par prejudiciālu jautājuma uzdošanu izriet, ka līgumsaistības starp *CEPSA* un *Tobar* būtībā var raksturot ar triju veidu klauzulām, proti, pirmkārt, ar ekskluzīvās tirdzniecības klauzulu, ko iesniedzējtiesa ir apzīmējusi ar nosaukumu "konkurences aizlieguma klauzula"[4], otrkārt, ar klauzulām par izmaksu un risku sadali un, treškārt, ar klauzulām saistībā ar samaksu par degvielu un degmaisījumiem.

17. Runājot par ekskluzīvās tirdzniecības klauzulu jeb konkurences aizlieguma klauzulu, *Tobar* ir apņēmusies tikai no *CEPSA* pirkt degmaisījumus, ieskaitot degvielu, kā arī smērvielas un citus saistītus produktus, lai tos pārdotu degvielas uzpildes stacijā par mazumtirdzniecībai noteiktām cenām un ievērojot pārdošanas un izmantošanas nosacījumus un veidu, ko nosaka minētais piegādātājs. Šī saistība tika parakstīta uz desmit gadu periodu, kas ir pagarināms uz katriem nākošiem pieciem gadiem ar tieši izteiktu rakstveida piekrišanu, brīdinot par to vismaz sešus mēnešus pirms termiņa beigām. *Tobar* ir arī aizliegts veikt tirdzniecības darījumus vai reklamēt konkurentu preces, vai piedalīties šādās darbībās degvielas uzpildes stacijas teritorijā un tās apkārtnē.

18. Attiecībā uz noteikumiem par izmaksu un risku sadali *Tobar* pienākums ir, pirmkārt, uzņemties risku par precēm no brīža, kad piegādātājs tās piegādā uzglabāšanas tvertnē, un tās glabāt apstākļos, kas ļauj izvairīties no to zudumiem vai kvalitātes pasliktināšanās. Otrkārt, *Tobar* atbild gan piegādātājam, gan trešām personām par minēto preču zudumiem, piesārņojumu vai sajaukšanos, kā arī par jebkuru zaudējumu, ko var radīt šīs preces[5]. Treškārt, lai gan *Tobar* neuzņemas risku par nesamaksātiem parādiem, kas rodas, izmantojot *CEPSA CARD* kredītkarti, tomēr tā galvo un ir atbildīga par klientiem, kas ar tās starpniecību pieder pie šīs kartes izmantotājiem vai kuriem tā ir tieši piešķīrusi kredītu. *Tobar* arī finansē nelielu daļu no izmaksām, kas ir saistītas ar *CEPSA* klientu kartes izmantošanu. Savukārt *CEPSA* uzņemas segt produkcijas transporta izmaksas, kā arī uzstādīšanas un uzturēšanas izmaksas degvielas uzpildes stacijā, kas ir saistītas ar tās zīmola attēlu. Turklāt *CEPSA* nodod *Tobar* degvielas tvertnes un sūkņus, kuri degvielas uzpildes stacijas īpašniekam ir jāizmanto tikai *CEPSA* piegādātās produkcijas tirdzniecībai un kuri tam ir jāatdod *CEPSA*, īpašnieka atļautās izmantošanas laikam beidzoties. Tomēr degvielas uzpildes

4 — Tas, ka iesniedzējtiesa izmanto šos divus jēdzienus kā sinonīmus, šķiet, ir jāsaprot tādu apstākļu kontekstā, ka pretēji citu preču, piemēram, alus, ekskluzīvās tirdzniecības līgumiem degmaisījumu un degvielas ekskluzīvās tirdzniecības līgumu no materiālā viedokļa raksturo tikai viena zīmola degvielas tirdzniecība vienā noteiktā degvielas uzpildes stacijā (monozīmols). Šajā sakarā skat. 2000. gada 7. decembra spriedumu lietā C-214/99 *Nestle* (*Recueil*, I-11121. lpp., 31. punkts).

5 — Ieskaitot zaudējumu risku gan nepārvaramas varas apstākļu dēļ, gan tādēļ, ka rodas atšķirība starp produkcijas piegādāto un pārdoto apjomu degvielas atšķirīgas temperatūras vai citu iemeslu dēļ.

stacijai ir jāizveido garantija tehniskā aprīkojuma vērtības apmērā, kas ir izpildāma pēc pirmā pieprasījuma *CEPSA* labā.

19. Attiecībā uz punktiem par degvielas un degmaisījuma apmaksu *Tobar* pienākums ir samaksāt degvielas vai degmaisījuma cenu deviņu dienu laikā no to piegādes dienas degvielas uzpildes stacijā, kā arī pirmās piegādes dienā sniegt un uzrādīt bankas garantiju par kopējo summu, kas atbilst piecpadsmit piegādes reizēm. Samaksas neveikšanas gadījumā *CEPSA* var izmantot garantiju, kuras rezultātā degvielas uzpildes stacijas īpašnieka pienākums būs samaksāt par piegādēm avansā. *Tobar* kā atlīdzību saņem spēkā esošo tirgus komisijas maksu par katru degvielas uzpildes staciju. Sākotnējā summa ir noteikta līgumā, kas paredz, ka maksājamā komisijas maksa nevar būt zemāka par vidējo komisijas maksu, ko degvielas uzpildes stacijām maksā citi uzņēmēji, kuriem pieder būtiska šīs pašas produkcijas tirgus daļa šajā pašā ģeogrāfiskajā apgabalā. Maksājumi *CESPA*, kas tiek noteikti pēc degvielas uzpildes stacijai piegādāto litru skaita, tiek veikti, no *CESPA* noteiktās mazumtirdzniecības cenas kopā ar pievienotās vērtības nodokli (turpmāk tekstā — "PVN") atskaitot komisijas maksu degvielas uzpildes stacijas īpašniekam un tajā ieskaitot PVN.

20. 2001. gada novembrī *CESPA* nosūtīja vēstuli *Tobar*, kurā tā deva atļauju "sākot no šīs dienas" pazemināt pārdošanas cenu, tomēr nesamazinot *CESPA* ienākumus.

21. 2003. gadā pēc vairāku vēstuļu nosūtīšanas *CESPA*, degvielas uzpildes stacijas īpašnieks pārtrauca iegādāties produkciju no šī piegādātāja un aizklāja tā logo uzpildes stacijas iekārtās.

22. 2004. gadā *Tobar* cēla prasību pret *CESPA* par līguma atcelšanu, norādot, ka tas nav saderīgs ar Līguma 85. pantu un ka tā priekšmets ir nepastāvošs vai nelikumīgs tādēļ, ka cenu noteikšana tiek veikta tikai pēc *CESPA* vērtējuma. *Tobar* turklāt lūdza piešķirt kompensāciju.

23. Savukārt *CESPA* apstrīdēja prasību un cēla pretprasību, kurā tā lūdza līguma izpildi vai laušanu, ja izpilde izrādītos neiespējama, un abos gadījumos pieprasīja zaudējumu atlīdzību.

24. 2005. gada 29. jūlijā *Juzgado de Primera Instancia de Madrid* (Madrides Pirmās instances tiesa) atcēla apstrīdēto līgumu tādēļ, ka tas nebija saderīgs ar Līguma 85. panta 1. punktu, kā arī ar Regulu

Nr. 1984/83 un Regulu Nr. 2790/1999. *CESPA* iesniedza apelācijas sūdzību par šo spriedumu iesniedzējtiesā.

25. Tā kā *Audiencia Provincial de Madrid* konstatēja vajadzību interpretēt Līguma 85. pantu un Regulu Nr. 1984/83, lai lemtu par apelāciju un līguma atcelšanu, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) a) Vai EKL 81. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas piemērošanas jomā ietilpst 1996. gadā starp naftas produktu izplatīšanas uzņēmumu un uzņēmumu, kam pieder degvielas uzpildes stacija, noslēgts piegādes līgums, ar kuru ir piešķirtas tiesības izmantot piegādātāja izkārtni un saskaņā ar kuru tam ir pienākums noteiktu laiku pārdot tikai un vienīgi piegādātāja degvielu un degmaisījumu, apņemoties nepārdot citu izplatītāju piegādātus produktus, tāpēc, ka minētais pienākums ir saistīts ar vienošanos par konkurences aizliegumu, pat ja minētais līgums savas saimnieciskās nozīmes dēļ varētu tikt uzskatīts par pārstāvības līgumu?

b) Vai gadījumā, ja tas ietilpst šīs tiesību normas piemērošanas jomā, tam var piemērot atbrīvojumu no aizlieguma, ja tas atbilst Regulā Nr. 1984/83 paredzētajiem nosacījumiem, it īpaši nosacījumiem attiecībā uz ilgumu?

c) Vai — apstiprinošas atbildes gadījumā — atbilstoši iepriekš minētās regulas 10. un 12. panta noteikumiem, saskaņā ar kuriem tiek atļauts noslēgt konkurences aizlieguma klauzulu uz termiņu, ilgāku par pieciem gadiem, kā atlīdzību par saimniecisku un finansiālu priekšrocību piešķiršanu, ir nepieciešams, lai šādas saimnieciskas vai finansiālas priekšrocības būtu būtiskas, vai arī pietiek ar to, ka tās nav nenozīmīgas? Vai šīs tiesību normas var interpretēt tādējādi, ka šādas priekšrocības ir piešķirtas piegādes līgumos, kuros ir piešķirtas tiesības izmantot izkārtni un saskaņā ar kuriem piegādātājs sedz ar tā zīmola attēla uzstādīšanu un uzturēšanu degvielas uzpildes stacijā saistītās izmaksas un nodod lietošanā degvielas tvertnes un sūkņus, ko bez piegādātāja rakstiskas atļaujas degvielas uzpildes stacijas īpašnieks nedrīkst izmantot, lai pārdotu produktus, kurus nav piegādājis minētais piegādātājs, un kuri tam ir jāatdod, izbeidzoties piegādātāja sniegtajai atļaujai tos lietot, un kuru vērtību sedz garantija, kas ir izpildāma pēc pirmā pieprasījuma un kuru par labu piegādātājam uzņemas degvielas uzpildes stacijas īpašnieks?

d) Vai gadījumā, ja iepriekš minētais atbrīvojums nepienākas, EKL 81. panta 2. punktā paredzētā automātiskā spēkā neesamība ietekmē līgumu kopumā?

2) a) Vai EKL 81. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tādu piegādes līgumu, kas piešķir tiesības izkārt izkārtni, kāds ir aplūkots pamata prāvā, tiktāl, ciktāl tajā tiek paredzēts, ka uzņēmumam, kuram pieder degvielas uzpildes stacija, ir jāpārdod tikai un vienīgi piegādātāja degviela un degmaisījums par tā noteiktajām mazumtirdzniecības cenām, principā tiek pārkāpts jebkādu konkurences ierobežojumu aizliegums, jo līgumā tiek noteiktas cenas, ņemot vērā tā saimniecisko nozīmi un, konkrēti, apstākli, ka degvielas uzpildes stacijas īpašnieks uzņemas riskus un piedalās ar preču, kuras ir šī līguma priekšmets, piegādi un to tirdzniecības veicināšanu saistīto izmaksu segšanā, ievērojot šādus turpmāk norādītus apstākļus:

i) degvielas uzpildes stacijas īpašnieks apņemas pārdot tikai un vienīgi piegādātāja smērvielas un citu ar to saistītu produkciju, kas paredzēta automobiļu dzinējiem, kā arī piegādātāja piegādāto degvielu un degmaisījumus, ievērojot mazumtirdzniecības cenu, kā arī izmantošanas un pārdošanas metodes un nosacījumus, kurus nosaka piegādātājs, desmit gadu termiņā, kas ir pagarināms uz turpmākiem piecu gadu termiņiem ar skaidri izteiktu rakstisku vienošanos, par to brīdinot vismaz sešus mēnešus iepriekš;

ii) degvielas uzpildes stacijas īpašnieks uzņemas ar degvielu un degmaisījumu saistītos riskus, tostarp tilpuma risku, no brīža, kad piegādātājs tos nogādā uzglabāšanas tvertnēs. No preču saņemšanas brīža minētajam īpašniekam ir pienākums to uzglabāt apstākļos, kas ļauj izvairīties no zudumiem vai to kvalitātes pasliktināšanās, un attiecīgajā gadījumā tas atbild gan piegādātājam, gan trešām personām par jebkādiem minēto produktu zudumiem, piesārņojumu vai sajaukšanos, kā arī par jebkuru kaitējumu, ko var radīt šie produkti;

iii) degvielas uzpildes stacijas īpašnieka pienākums ir samaksāt degvielas un degmaisījuma cenu piegādātājam deviņu dienu laikā no to piegādes dienas degvielas uzpildes stacijā, pirms tam saņemot un pirmās piegādes dienā uzrādot bankas garantiju par

kopējo summu, kas atbilst piecpadsmit piegādes reizēm. Samaksas neveikšanas gadījumā papildus tam, ka piegādātājs var izmantot garantiju, kuru ir izdevis degvielas uzpildes stacijas īpašnieks, tam ir pienākums arī samaksāt par piegādēm pirms to saņemšanas degvielas uzpildes stacijā. Samaksu degvielas uzpildes stacijas īpašnieks veic, no izplatītājas sabiedrības noteiktās mazumtirdzniecības cenas, ieskaitot PVN, atņemot "komisijas maksu", kas pienākas degvielas uzpildes stacijas īpašniekam, tai pieskaitot attiecīgo PVN. Piegādātā degviela parasti tiek pārdota krietni ātrāk nekā deviņu dienu laikā pēc tās piegādes, kad paredzēts prasītājas pienākums samaksāt atbildētājai. Katru mēnesi izplatītāja sabiedrība, izvērtējot katru gadījumu, no degvielas uzpildes stacijas ietur vai tai atmaksā starpību, kas rodas no piegādātās degvielas noteikto cenu pieauguma vai pazemināšanās. Produkcijas transportēšanas izmaksas sedz piegādātājs;

iv) degvielas uzpildes stacijas īpašnieks galvo un atbild par klientiem, kas ar tās starpniecību izmanto kredītkartes, kuras ir radījusi un pārvalda sabiedrību grupa, kurai pieder piegādātājs; iekasē maksu par visiem pirkumiem, kuri ir izdarīti ar minēto kredītkarti, vienu mēnesi pēc pirkuma darījuma; sedz nelielu daļu no naftas produktu izplatītāja sabiedrības klientu kartes lietošanas izmaksām un uzņemas risku saistībā ar to klientu, kuriem ir piešķirts tiešais kredīts, maksājumu saistību neizpildi;

v) naftas produktu piegādes sabiedrība sedz izmaksas, kuras ir saistītas ar tās zīmola attēla uzstādīšanu un uzturēšanu degvielas uzpildes stacijā un turklāt uzpildes stacijas īpašnieka lietošanā nodod degvielas tvertnes un sūkņus, kurus tas bez piegādātāja rakstiskas atļaujas nedrīkst izmantot, lai pārdotu produkciju, kuru nav piegādājis minētais piegādātājs, un kuru vērtība precīzi atbilst summai, par kādu degvielas uzpildes stacijas īpašnieks par labu piegādātājam ir piešķīris garantiju, kas ir izpildāma pēc pirmā pieprasījuma.

b) Vai — apstiprinošas atbildes gadījumā — Regula [Nr. 1984/83] un it īpaši tās 10.–13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas ir piemērojamas šāda veida līgumam, un tādēļ EKL 81. panta 1. punktā ietvertais aizliegums nebūtu piemērojams, ja līgums atbilstu minētajās tiesību normās noteiktajiem atbrīvojuma nosacījumiem?

c) Vai tādā gadījumā ir jāinterpretē šīs pašas regulas 11. pants, ja pamata prāvā apstrīdētajā līgumā ir noteikts vairāk nekā viens konkurences ierobežojums, jo papildus

ekskluzīvas piegādes klauzulai, kas nosaka konkurences neesamību, citā līguma noteikumā ir paredzēts, ka piegādātājs nosaka pārdošanas cenas? Vai [piegādātāja] 2001. gada novembrī sniegtā atļauja degvielas uzpildes stacijas [īpašniekam], ļaujot [tam] pazemināt pārdošanas cenu, neskarot [minētā piegādātāja] ieņēmumus, ļauj uzskatīt līgumu par spēkā esošu?"

IV — Tiesvedība Tiesā

26. *CEPSA*, *Tobar* kā arī Eiropas Kopienu Komisija Tiesai iesniedza rakstveida apsvērumus atbilstoši Tiesas Statūtu 23. pantam. Turklāt tika uzklausīti to mutvārdu paskaidrojumi 2007. gada 7. jūnija tiesas sēdē.

V — Analīze

27. Iesniedzējtiesa uzdod divus jautājumus, kas, šķiet, atspoguļo pretējas situācijas. Pirmais jautājums, kas ir iedalīts četrās daļās (no a) līdz d) daļai), tiek uzdots gadījumam, ja tādas līgumsaistības kā pamata lietā aplūkojamās var atzīt par pārstāvības attiecībām starp pilnvarotāju un tā starpnieku [6]. Otrais jautājums, kas ir iedalīts trīs daļās (no a) līdz c) daļai), tiek uzdots gadījumam, ja šīs līgumsaistības ir jāuzskata par attiecībām starp diviem neatkarīgiem uzņēmumiem, un tas būtībā nozīmē, ka ir jāsniedz Līguma 85. panta un Regulas Nr. 1984/83 interpretācija pamata lietas apstākļos [7].

28. Kaut arī varētu pēc kārtas atbildēt uz abiem Tiesai uzdotajiem jautājumiem un to attiecīgajām daļām, es tomēr piedāvāju izvēlēties citādu pieeju, proti, analizēt šos jautājumus pēc to izvirzītā temata. Tādējādi ir, pirmkārt, jāanalizē problēma, kas saistīta ar to, ka pamata lietā aplūkojamais līgums ir kvalificēts kā "nolīgums starp uzņēmumiem" Līguma 85. panta 1. punkta izpratnē (pirmā jautājuma a) daļa un otrā jautājuma a) daļa), otrkārt, jānovērtē pēc diviem iesniedzējtiesas norādītajiem precedentiem, vai ir piemērojams Regulas Nr. 1984/83 (un vēlāk Regulas Nr. 2790/1999) paredzētais kategorijas atbrīvojums (pirmā jautājuma b) un c) daļa un otrā jautājuma b) un c) daļa), un, treškārt, gadījumā, kad iepriekš minētais kategorijas atbrīvojums nav piemērojams, jāpārbauda

6 — Papildus pirmā jautājuma a) daļai skat. lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu punkta ar nosaukumu "septītkārt" pirmo teikumu (oriģinālās versijas 13. lpp.).

7 — Šajā sakarā es norādu, ka, lai gan abi divi iesniedzējtiesas uzdotie prejudiciālie jautājumi attiecas tikai uz Regulas Nr. 1984/83 noteikumiem, lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu pamatā ir minēti arī Regulas Nr. 2790/1999, kura izrādās vienlīdz piemērojama pamata lietas faktiskajiem apstākļiem, noteikumi.

līguma iespējamās spēkā neesamības sekas (pirmā jautājuma d) daļa).

A — *Par pamata lietā aplūkojamā līguma kā "nolīguma starp uzņēmumiem" kvalifikāciju Līguma 85. panta 1. punkta izpratnē (pirmā jautājuma a) daļa un otrā jautājuma a) daļa)*

29. Būtībā ar sava pirmā jautājuma a) daļu iesniedzējtiesa jautā, vai gadījumā, kad apstrīdētais līgums ir jāuzskata par *patiesu pārstāvības līgumu*, šādam līgumam piemēro Līguma 85. panta 1. punktu tāpēc, ka to raksturo ekskluzīvās piegādes klauzula jeb konkurences aizlieguma klauzula. Otrā jautājuma a) daļā tā jautā, vai tādam līgumam, kāds ir aplūkojams pamata lietā, piemēro Līguma 85. panta 1. punktu, it īpaši ņemot vērā, ka pārdošanas cenu nosaka piegādātājs.

30. Tādējādi, kā Tiesa jau ir nospriedusi spriedumā lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, uz tādiem vertikāliem nolīgumiem, kādi ir līgumi starp *CEPSA* un degvielas uzpildes staciju īpašniekiem, Līguma 85. pants attiecas tikai tad, ja īpašnieks tiek uzskatīts par patstāvīgu tirgus dalībnieku un ja līdz ar to pastāv nolīgums starp diviem uzņēmumiem [8]. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uzņēmuma jēdziens Kopienu konkurences tiesību izpratnē ietver visas iestādes, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šo iestāžu juridiskā statusa un finansēšanas veida. Turklāt saimnieciska darbība ir jebkura darbība, ar ko tiek piedāvātas preces vai pakalpojumi konkrētajā tirgū [9].

31. Šajā sakarā ir jāprecizē, kā to norādīja iesniedzējtiesa un Komisija, ka tirdzniecības pārstāvji principā darbojas divos dažādos tirgos, proti, pirmkārt, tirgū, kurā tirdzniecības pārstāvis potenciālajiem pilnvarotājiem piedāvā savus starpniecības pakalpojumus, un, otrkārt, tirgū, kurā tirdzniecības pārstāvis pilnvarotāja preces vai pakalpojumus piedāvā iespējamiem klientiem [10].

32. Pirmajā tirgū tirdzniecības pārstāvji parasti ir patstāvīgi tirgus dalībnieki un līdz ar to uzskatāmi par uzņēmumiem Līguma 85. panta 1. punkta nozīmē. Tādējādi, tirdzniecības pārstāvības līguma klauzulas, kurās pilnvarotājs aizliedz savam pārstāvim darboties konkurentu uzņēmumu labā (konku-

8 — 2006. gada 14. decembra spriedums lietā C-217/05 (Krājums, I-11987. lpp., 39. punkts).

9 — Skat. it īpaši 2006. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-205/03 P *FENIN*/Komisija (Krājums, I-6295. lpp., 25. punkts).

10 — Šajā nozīmē skat. arī ģenerāladvokātes Kokotes [*Kokott*] secinājumus iepriekš minētajā lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, 43. punkts.

rences aizlieguma klauzula), ir jāizvērtē atbilstoši Līguma 85. pantam [11].

33. Savukārt otrajā tirgū, proti, tirgū, kur tiek pārdotas pilnvarotāja preces vai sniegti tā pakalpojumi iespējamiem klientiem, tirdzniecības pārstāvis, kaut arī tas ir no sava pilnvarotāja nošķirta atsevišķa juridiska persona, zaudē savu patstāvīgā tirgus dalībnieka statusu, neuzņemoties finanšu vai komerciālos riskus, kas ir saistīti ar attiecīgo saimniecisko darbību, kas tam traucē neatkarīgi noteikt savu darbību tirgū, jo tas ir pilnībā atkarīgs no pilnvarotāja. Ja šāds gadījums pastāv, Līguma 85. panta 1. punktā noteiktais aizliegums principā nav piemērojams attiecībām starp pārstāvi un tā pilnvarotāju [12]. Šis pārstāvis tādējādi tiks uzskatīts par palīgiestādi, kas ir integrēta pilnvarotāja uzņēmumā.

34. Šķiet, ka iepriekš minētajā spriedumā lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio* attiecībā uz nolīgumiem starp *CEPSA* un degvielas uzpildes staciju īpašniekiem Tiesa ir pieņēmusi šo dihotomiju, kas balstās uz atšķirīgajiem tirgiem, kuros pārstāvis darbojas, un tam ir noteikta nozīme šajā lietā [13].

35. Kad ir noteikti kritēriji, kas ļauj novērtēt finanšu un komerciālo risku faktisko sadalījumu starp degvielas uzpildes staciju īpašniekiem un degmaisījumu un degvielas piegādātāju, kāds ir paredzēts nolīgumos, kuri tiek aplūkoti tajā pašā lietā, lai noskaidrotu, vai tiem ir piemērojams Līguma 85. pants — jautājums, ko es šajos secinājumos analizēšu sīkāk vēlāk —, Tiesai ir jāprecizē, ka Līguma 85. pants nav piemērojams ne tikai tad, ja īpašnieks neuzņemas nekādu finansiālo un komerciālo risku, bet arī tad, ja tas uzņemas tikai nelielu daļu no šiem riskiem [14].

36. Tiesa tomēr piebilda, ka šādā gadījumā "minētais pants nav piemērojams tikai pienākumiem, kas [īpašniekam] uzlikti saistībā ar *preču pārdošanu trešām personām pilnvarotāja vārdā*. Kā norāda Komisija, pārstāvības līgumā var būt iekļauti noteikumi par attiecībām starp pārstāvi un pilnvarotāju, kam ir piemērojams minētais pants, piemēram, *ekskluzivitātes un konkurences aizlieguma klauzula*. Šajā sakarā ir jāsecina, ka *šādu attiecību ietvaros* pārstāvji principā

11 — Turpat, 44. punkts. Skat. arī Komisijas paziņojuma "Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā" (OV C 291, 1. lpp., turpmāk tekstā — "Pamatnostādnes"), 19. punkts.

12 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, 43. un 44. punkts.

13 — No faktisko apstākļu viedokļa jānorāda, ka iesniedzējtiesa precizē, ka apstrīdētā līguma klauzulas šķiet vienādas ar tā nolīguma klauzulām, kas ir lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu pamatā iepriekš minētajā lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, kuras atbilstoši minētās lietas sprieduma 9. punktam attiecas uz 95 % *CEPSA* tīkla degvielas uzpildes staciju.

14 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, 61. punkts.

ir patstāvīgi tirgus dalībnieki un minētās klauzulas ir pretrunā konkurences tiesību normām tiktāl, ciktāl tās veicina *attiecīgā tirgus* noslēgšanos" [15].

37. Šī precizējuma rezultātā, ja tirdzniecības pārstāvis preču pārdošanas trešām personām tirgū uzņemas tikai nenozīmīgu finanšu un komerciālo risku, tad Līguma 85. panta 1. punktu nevar piemērot nevis līgumattiecībām kopumā starp šo pārstāvi un tā pilnvarotāju, bet tikai tai šo attiecību daļai, kas balstās uz līguma punktiem saistībā ar šo tirgu.

38. Šādiem punktiem var piemērot Līguma 85. pantu, ja tirdzniecības pārstāvis uzņemas vismaz finansiālo un komerciālo risku būtisku daļu saistībā ar preču tirdzniecību (un/vai pakalpojumu sniegšanu) trešām personām pilnvarotāja vārdā.

39. Savukārt starp tirdzniecības pārstāvi un tā pilnvarotāju noteiktā konkurences aizlieguma klauzula, *kas attiecas uz starpnieka pakalpojumu tirgu*, tik un tā ietilpst Līguma 85. panta 1. punkta piemērošanas jomā *neatkarīgi* no iespējamajiem finanšu un komerciālajiem riskiem, kas radušies tirdzniecības pārstāvim tirgū, ko veido *preču pārdošana trešām personām pilnvarotāja vārdā*. Šī pieeja, šķiet, pamatojas uz to, ka šāds punkts, kas ietekmē konkurenci starp vienādas zīmola precēm, nav pārstāvības līguma daļa.

40. Visam pārstāvības līgumam kopumā ir piemērojams Līguma 85. pants, ja tas papildus tādai konkurences aizlieguma klauzulai, kā minēta šo secinājumu 17. punktā, ietver klauzulas, ar kurām pārstāvis jebkurā ziņā uzņemas būtisku finanšu un komerciālo risku saistībā ar preču pārdošanu trešām personām pilnvarotāja vārdā. Šajos apstākļos līgumiskās attiecības nav vairs īstas tirdzniecības pārstāvniecības attiecības.

41. Šajā sakarā otrā jautājuma a) daļā iesniedzējtiesa lūdz noskaidrot, vai, ņemot vērā starp *CEPSA* un *Tobar* pastāvošo līgumattiecību īpašības, kas ir uzskaitītas šajā jautājumā, Līguma 85. panta 1. punkts būtu jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts šāda veida līgums, it īpaši tāpēc, ka pārdošanas cenu nosaka piegādātājs.

42. Lai gan *CEPSA* būtiski iebilst pret to, kā iesniedzējtiesa raksturoja un novērtēja tās līgumsaistības ar *Tobar* otrā jautājuma

15 — 62. punkts (kursīvs ir manis pievienots).

a) daļā, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai saskaņā ar EKL 234. pantā paredzēto procedūru, kas balstās uz skaidru valsts tiesu un Tiesas uzdevumu nodalīšanu, jebkuru lietas faktisko apstākļu izvērtēšana jāveic valsts tiesai, kas ir atbildīga par pieņemamo tiesas spriedumu [16]. Tāpat valsts tiesas, nevis Tiesas kompetencē ir piemērot īpašās situācijās Kopienu tiesību normas, kuras Tiesa ir interpretējusi [17].

43. Turklāt Tiesai saskaņā ar kompetences sadalījumu starp Kopienu tiesām un valsts tiesām, ņemot vērā faktisko un tiesisko kontekstu, kas ir prejudiciālo jautājumu pamatā un kas ir noteikts lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu [18], un lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi, ir jāprecizē kritēriji, kas ļautu novērtēt finanšu un komerciālo risku faktisko sadalījumu starp degvielas uzpildes stacijas īpašnieku un degvielas piegādātāju, kāds ir paredzēts līgumā, kurš tiek aplūkots pamata prāvā [19].

44. Tiesa iepriekš minētajā spriedumā lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio* ir noteikusi kritērijus, kas ir jāatgādina, ņemot vērā to piemērojamību šajā lietā.

45. Atbilstoši šim spriedumam valsts tiesai būtu jāņem vērā, pirmkārt, riski, kas ir saistīti ar preču tirdzniecību, piemēram, degvielas uzkrājumu finansēšanu, un, otrkārt, riski, kas ir saistīti ar ieguldījumiem, kas ir specifiski tirgum, proti, ieguldījumiem, kuri ir nepieciešami, lai degvielas uzpildes stacijas īpašnieks varētu apspriest vai noslēgt līgumus ar trešām personām [20].

46. Vispirms, runājot par pirmā veida riskiem, no iepriekš minētā sprieduma lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio* izriet, ka minētais īpašnieks, iespējams, uzņemas šos riskus pilnībā vai daļēji, kļūstot par preču īpašnieku, brīdī, kad tas šīs preces saņem no piegādātāja, proti, pirms to vēlākas pārdošanas trešām personām, ja īpašnieks tieši vai netieši uzņemas segt izmaksas, kuras ir saistītas ar preču izplatīšanu, proti, pārvadāšanas izmaksas, ja tas uzņemas segt izmaksas par preču krājuma uzturēšanu un/vai uzņemas atbildību par iespējamiem precēm radītiem zaudējumiem, piemēram, preču zudumiem vai to kvalitātes pasliktināšanos, kā arī kaitējumu, kas ir nodarīts ar trešām personām pārdotām precēm, neatkarīgi no pārstāvja atbildības par vainu [21]. Svarīgi ir izvērtēt arī ar precēm saistīto finanšu risku, it īpaši attiecībā uz maksājumiem par degvielu, gadījumā, ja īpašnieks neatrod pircēju vai ja tiek

16 — Šajā sakarā skat. it īpaši 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-341/05 *Laval* un Partneri (Krājums, I-11767. lpp., 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 — Šajā sakarā skat iepriekš minēto spriedumu lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, 49. punkts un tajā minētā judikatūra.

18 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Laval* un Partneri, 47. punkts un tajā minētā judikatūra.

19 — Šajā nozīmē skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, 50. punkts.

20 — Turpat, 51. punkts.

21 — Turpat, 52.–55. punkts.

veikts atlikts maksājums, izmantojot kredītkarti, atkarībā no maksājumiem par degvielu piemērojamās kārtības [22].

47. Runājot par riskiem, kas ir saistīti ar ieguldījumiem, kas ir specifiski tirgum, Tiesa uzskata, ka, ja īpašnieks veic īpašus ar preču tirdzniecību saistītus ieguldījumus, piemēram, iegādājas telpas vai tādas iekārtas kā degvielas tvertnes, vai ja tas uzņemas ieguldīt līdzekļus reklāmas darbībās, minētie riski tiek nodoti degvielas uzpildes stacijas īpašniekam [23].

48. Kā es jau norādīju, lai varētu piemērot Līguma 85. panta 1. punktu, nav nepieciešams lai īpašnieks uzņemtos visus iepriekš minētos riskus — starp citu, tie nav izsmeļoši —, ja vien tas uzņemas būtisku risku daļu. Tikai tajos gadījumos, kad, pirmkārt, īpašnieks neuzņemas nekādu risku, kas izriet no pārrunātajiem vai noslēgtajiem līgumiem piegādātāja vārdā, vai, otrkārt, kā to skaidri parāda iepriekš minētais spriedums lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, tas uzņemas tikai nenozīmīgu minēto risku daļu, līgumsaistības starp šo pārstāvi un pilnvarotāju tirgū, kurā preces tiek pārdotas trešām personām, var uzskatīt par tādām, uz kurām neattiecas "nolīgumu starp uzņēmumiem" jēdziens Līguma 85. panta 1. punkta nozīmē [24]. No saimnieciskā viedokļa nepastāv atšķirība starp tirdzniecības pārstāvja situāciju, kurš neuzņemas nekādu risku saistībā ar sava starpnieka īstenotajiem darījumiem, un tāda pārstāvja situāciju, kurš uzņemas tikai nenozīmīgu riska daļu [25].

49. Pamata prāvā attiecībā uz riskiem saistībā ar preču tirdzniecību iesniedzējtiesa precizē, pirmkārt, ka degvielas uzpildes stacijas īpašnieks uzņemas ar precēm saistīto "risku" no dienas, kad piegādātājs tās piegādā degvielas uzpildes stacijā uzglabāšanas tvertnēs, otrkārt, ka tas ir atbildīgs par iespējamiem precēm radītiem zaudējumiem, kā arī par jebkuru šo preču radīto zaudējumu, treškārt, ka īpašnieka pienākums ir maksāt *CEPSA* summu par pārdoto degvielu deviņu dienu laikā no piegādes dienas, neatkarīgi no tās pārdošanas trešām personām, ko neizdarot, īpašniekam ir jāsamaksā preču cena avansā pirms piegādes un piegādātājam ir tiesības izmantot bankas garantiju piecpadsmit piegāžu apmērā, ko īpašnieks ir izrakstījis jau iepriekš, ceturtkārt, ka tas uzņemas tilpuma risku (vai apjoma atšķirības risku), ko rada degmaisījumu temperatūras maiņa, nosakot pienākumu samaksāt par *CEPSA* piegādātajiem litriem, pat ja tos pārdod mazākā apjomā, un, piektkārt, ka degmaisījumu nodošana ir pamatā PVN iekļaušanai rēķinā starp *CEPSA* un īpašnieku.

50. Šīs norādes liecina, ka degmaisījumu īpašumtiesības tiek nodotas no *CEPSA* īpašniekam to pieņemšanas brīdī un ka īpašnieks uzņemas ar šo nodošanu saistītos riskus,

22 — Turpat, 56. punkts.

23 — Turpat, 59. punkts.

24 — Turpat, 43. un 61. punkts.

25 — Šajā sakarā skat. iepriekš minētos ģenerāladvokātes Kokotes secinājums, 64. punkts.

vajadzības gadījumā ieskaitot risku, kas ir saistīts ar atbildību preču dēļ.

51. Turklāt — kā pareizi ir norādījusi Komisija — tilpuma risks, ko uzņēmās īpašnieks, var līdzināties krājumu zaudēšanas riskam [26].

52. Turklāt atbilstoši lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu sniegtajiem paskaidrojumiem, šķiet, ka īpašnieks galvo un uzņemas atbildību par klientu, kas ar starpnieka palīdzību izmanto kredītkartes sistēmu, ko izveidojusi un pārvalda *CEPSA*, nesamaksātajiem parādiem; šie parādi var būt nozīmīgas summas, piemēram, lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu ir minēta nesamaksātā summa EUR 30 000.

53. Pat ja iesniedzējtiesa precizē, ka *CEPSA* uzņemas ar preču pārvadājumu saistītos riskus, tikko iepriekš uzskaitītie elementi, pat ja iesniedzējtiesai tie ir konkrēti jāizvērtē, manuprāt, varētu liecināt par to, ka *Tobar* uzņemas nozīmīgus riskus saistībā ar degvielas tirdzniecību, par ko ir līgums pamata lietā.

54. Attiecībā uz risku, kas ir saistīti ar īpašiem ieguldījumiem tirgū, sadali, jānorāda, ka iesniedzējtiesa nesniedz pietiekamas norādes šajā jautājumā. Tā, protams, precizē, ka *CESA* uzņemas segt uzstādīšanas un uzturēšanas izmaksas, kas ir saistītas ar tās zīmola attēlu, degvielas uzpildes stacijā un ka tā īpašniekam nodod degvielas tvertnes un sūkņus. No lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet arī tas, ka *Tobar* ir degvielas uzpildes stacijas īpašniece un ka tās pienākums ir iesniegt bankas garantiju par summu, kas atbilst *CEPSA* nodoto iekārtu vērtībai, kas ļauj domāt, kā to apgalvo arī Komisija, ka īpašnieks uzņemas segt būtiskas izmaksas un ka tā pienākums ir vērsties finanšu tirgū tādā veidā, it kā īpašnieks pats būtu uzstādījis iekārtas. Tomēr lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu nav nevienas, pat aptuvenas, norādes par līgumslēdzēju pušu segtajām izmaksām un par to gūtajiem ieņēmumiem tikai no iespējamās iekārtu izmantošanas, kā arī par to amortizāciju tad, ja līgumtiesiskās attiecības beidzas. Iesniedzējtiesai ir jānovērtē lietas dalībnieku veikto ieguldījumu, kas ir saistīti ar attiecīgo preču tirdzniecību, raksturs, ņemot vērā visus šos elementus.

55. Gadījumā, kad valsts tiesas veiktās pārbaudes rezultātā izrādās, ka degvielas uzpildes stacijas īpašnieks uzņemas būtisku komerciālo risku un finanšu risku daļu saistībā ar tā veiktajiem darījumiem piegādātāja labā, šo pārstāvi uzskatīs par patstāvīgu tirgus dalībnieku. Uz ekskluzīvām līgumtiesiskām attiecībām, kas to saista ar piegādātāju, tādējādi attieksies "nolīgumu starp uzņēmumiem" jēdziens Līguma 85. panta 1. punkta izpratnē. No tā izriet, ka klauzulai par īpašnieka pienākumu pārdot degmaisījumu par piegādātāja noteikto cenu, uz ko attiecas iesniedzējtiesas uzdotā otrā jautājuma a) daļas beigas, arī tiks piemērots šis noteikums, ja ir izpildīti visi

26 — Šajā sakarā skat. arī iepriekš minētās Pamatnostādnes, 16. punkts.

Līguma 85. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi [27]. Šādā gadījumā uz šādu klauzulu attieksies Līguma 85. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētais aizliegums. Līdz ar to rodas nākošais jautājums, vai uz īpašniekam noteikto pienākumu pārdot degmaisījumus par noteiktu cenu attiecas kategorijas atbrīvojums, ko paredz Regulas Nr. 1984/83 [28] 10.–13. pants, proti, jautājums, ko es apskatīšu vēlāk šajos secinājumos.

56. Savukārt gadījumā, kad iesniedzējtiesa konstatē, ka degvielas uzpildes stacijas īpašnieks uzņemas tikai nenozīmīgu riska daļu saistībā ar veiktajiem darījumiem pilnvarotāja vārdā, starpnieka pienākumiem, kas izriet no līgumtiesiskajām attiecībām saistībā ar trešām personām pārdoto preču tirgu, nav piemērojams Līguma 85. panta 1. punkts. Tomēr, kā jau Tiesa ir precizējusi, degvielas uzpildes stacijas īpašniekam noteiktais pienākums pārdot degvielu par piegādātāja noteikto cenu ir daļa ir no *CEPSA* spējas noteikt savu pārstāvju rīcības robežas un tam arī nav piemērojams Līguma 85. panta 1. punkts [29].

57. Visu šo apsvērumu dēļ es piedāvāju atbildēt uz pirmā jautājuma a) daļu un otrā jautājuma a) daļu tādējādi, ka *attiecībā uz preču pārdošanas trešām personām tirgu* degmaisījumu piegādātāju un degvielas uzpildes stacijas īpašnieku saistošas līguma klauzulas, ieskaitot tās, kas attiecas uz mazumtirdzniecības cenas noteikšanu, saskaņā ar kurām īpašnieks uzņemas tikai nenozīmīgu finanšu un komerciālo risku saistībā ar minēto preču tirdzniecību, nav nolīgumi starp uzņēmumiem Līguma 85. panta 1. punkta izpratnē, pat ja šis līgums ietver arī konkurences aizlieguma klauzulu vai ekskluzivitātes klauzulu, ar kuru īpašnieks uzņemas iegādāties preci tikai no piegādātāja. Līguma 85. panta 1. punkta izpratnē nolīgums starp uzņēmumiem ir konkurences aizlieguma klauzula vai ekskluzivitātes klauzula tādā līgumā, kurā īpašnieks uzņemas iegādāties preci tikai no piegādātāja un kas attiecas uz *starpnieku pakalpojumu tirgu*. Tāpat Līguma 85. panta 1. punkta izpratnē nolīgums starp uzņēmumiem ir izplatīšanas līgums, kas ir noslēgts starp degmaisījumu piegādātāju un degvielas uzpildes stacijas īpašnieku, ja šis īpašnieks uzņemas būtiska apjoma vai vairākus finanšu un komerciālus riskus saistībā ar minētās degvielas tirdzniecību trešām personām. Lai noteiktu, vai Līguma 85. panta 1. punkts ir piemērojams pamata lietā, valsts tiesai, ņemot vērā apstrīdētā līguma klauzulas, ir jānovērtē faktiskā finanšu un komerciālo risku sadale starp degvielas uzpildes stacijas īpašnieku un piegādātāju, ņemot vērā ar preču tirdzniecību saistītos riskus un tos riskus, kas ir saistīti ar īpašiem ieguldījumiem

27 — Šajā sakarā jāatgādina, ka, lai novērtētu, vai ekskluzīvā tirdzniecības līguma priekšmets vai sekas ir nozīmīga konkurences ierobežošana iekšējā tirgū un tas ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm, svarīgi ir ņemt vērā ekonomisko un juridisko kontekstu, kurā tas atrodas un kurā tas kopā ar citiem var kumulatīvi ietekmēt konkurenci. Tas ir iemesls, kura dēļ ir jāpārbauda sekas, ko rada šāds līgums kopā ar citiem tāda paša veida līgumiem attiecībā uz šīs pašas valsts vai citas dalībvalsts izcelsmes konkurentu iespējām ienākt attiecīgajā tirgū vai tajā iegūt savu tirgus daļu (skat. it īpaši 1991. gada 28. februāra spriedumu lietā C-234/89 *Delimitis*, *Recueil*, I-935. lpp., 13.–15. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Neste*, 25. punkts).

28 — Šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, 63. punkts.

29 — Turpat.

tirgū. Šajos apstākļos un tikai tad, ja ir izpildīti Līguma 85. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi, īpašniekam noteiktais pienākums pārdot degmaisījumus par piegādātāja noteikto cenu šķiet nesaderīgs ar Līguma 85. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

B — *Par kategorijas atbrīvojuma, ko paredz Regula Nr. 1984/83 (un vēlāk Regula Nr. 2790/1999), piemērojamību (pirmā jautājuma b) un c) daļa, otrā jautājuma b) un c) daļa)*

58. Pirmā jautājuma b) daļā un otrā jautājuma b) daļā iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai pamata lietā aplūkotajam līgumam var piemērot kategorijas atbrīvojuma kārtību, ko ievieš Regula Nr. 1984/83 un ko piemēro ekskluzīviem tirdzniecības nolīgumiem ar tālākas pārdošanas mērķi, ja minētais līgums atbilst šajā regulā paredzētajiem nosacījumiem. Valsts tiesa it īpaši norāda nosacījumus par maksimālo ekskluzivitātes klauzulas (vai konkurences aizlieguma klauzulas) ilgumu, kā arī jautājumu par saimniecisko un finansiālo priekšrocību apmēru, ko piešķir piegādātājs, lai šādu klauzulu varētu noslēgt uz laiku, ilgāku par pieciem gadiem (pirmā jautājuma b) daļas beigas un c) daļa). Tā turklāt jautā par līguma klauzulas par piegādātāja noteikto pārdošanas cenu ietekmi uz kategorijas atbrīvojuma kārtības piemērošanu (otrā jautājuma c) daļa).

59. Jāatgādina, ka Regula Nr. 1984/83 paredz it īpaši piemērot Līguma 85. panta 3. punktu ekskluzīvas tirdzniecības nolīgumiem, kas ir noslēgti ar mērķi degvielu pārdot tālāk degvielas uzpildes stacijās. Šīs normas, kas atšķiras no vispārējiem ekskluzīvā tirdzniecības nolīgumiem piemērojamiem noteikumiem, ir ietvertas Regulas Nr. 1984/83 10.–13. pantā. Minētās regulas 10. pantā no Līguma 85. panta 1. punktā paredzētā aizlieguma degvielas un degmaisījuma piegādātājam ir atbrīvots pārdevēja noteiktais pienākums pirkt preci tikai no šī piegādātāja, par to saņemot "kā atlīdzību īpašas saimnieciskas vai finanšu priekšrocības". Regulas Nr. 1984/83 11. pantā papildus 10. pantā norādītajiem ir noteikti citi konkurences ierobežojumi, kurus var noteikt pārdevējam, tostarp "pienākums nepārdot nolīgumā noteiktajā degvielas uzpildes stacijā degvielu motorizētiem transportlīdzekļiem vai degmaisījumu, ko ir piegādājušas trešās personas". Regulas Nr. 1984/83 12. panta 1. punkta c) apakšpunktā ir norādīts, ka šīs pašas regulas 10. pants nav piemērojams, ja nolīgums ir noslēgts uz nenoteiktu laiku vai uz laiku, ilgāku par desmit gadiem.

60. Manuprāt, atbilde uz šo secinājumu 58. punktā uzdotiem jautājumiem ir atkarīga no pamata lietā apskatāmā līguma kvalifikācijas, proti, vai tiks atzīta īstu pārstāvniecības attiecību pastāvēšana starp pamata lietas dalībniekiem vai līgumtiesisko attiecību

pastāvēšana starp diviem neatkarīgiem uzņēmumiem (izplatīšanas līgums) — abus gadījumus es tūlīt apskatīšu.

1) Īstu pārstāvniecības attiecību gadījums

61. Lai gan Regula Nr. 1984/83 teorētiski ir piemērojama vertikāliem izplatīšanas nolīgumiem un tālākas pārdošanas nolīgumiem, kas ir noslēgti starp diviem neatkarīgiem uzņēmumiem, Tiesa ir uzskatījusi, ka kategorijas izņēmums, ko paredz Regulas Nr. 1984/83 10.–13. pants, ir piemērojams arī pārstāvniecības attiecībām starp degvielas un degmaisījuma piegādātāju un degvielas uzpildes stacijas īpašniekiem [30].

62. Tomēr ir acīmredzami, ka šīs regulas noteikumi nav piemērojami līgumā noteiktajiem pienākumiem, kas uzlikti tirdzniecības pārstāvim preču tirdzniecības trešām personām tirgū, ja šajā tirgū šis pārstāvis atbilstoši līgumam, kas to saista ar tā pilnvarotāju, neuzņemas nekādu finanšu risku un komerciālo risku vai uzņemas tikai nenozīmīgu šo risku daļu saistībā ar šo darbību, jo šādā gadījumā šie pienākumi nav ietverti "nolīguma starp uzņēmumiem" jēdzienā Līguma 85. panta izpratnē [31].

63. Šādā gadījumā, kā to ir norādījušas *CEPSA* un *Tobar*, tikai ekskluzivitātes vai konkurences aizlieguma klauzulai, kura saista pārstāvi ar tā pilnvarotāju un kas pati par sevi tiek uzskatīta par nolīgumu starp uzņēmumiem Līguma 85. panta 1. punkta izpratnē, var piemērot Regulas Nr. 1984/83 10.–13. panta noteikumus. Šādai klauzulai ir jāatbilst iepriekš minētās regulas noteikumos paredzētajiem nosacījumiem, it īpaši tās 12. panta 1. punkta c) apakšpunktā minētajam nosacījumam par nolīguma ilgumu.

64. Šajā sakarā iesniedzējtiesa būtībā jautā (pirmā jautājuma c) daļa), vai uz ekskluzivitāti, kas nav ilgāka par desmit gadiem, kā to nosaka Regulas Nr. 1984/83 12. panta 1. punkta c) apakšpunkts, degvielas piegādātājam ir jāattiecina būtiskas ekonomiskas vai finanšu priekšrocības, vai šādas priekšrocības vienkārši "nevar būt nenozīmīgas", ja šīs pašas regulas 10. panta tekstā nav precizēts minēto priekšrocību apmērs [32].

30 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, 63. punkts. Skat. arī iepriekš minēto ģenerāladvokātes Kokotes secinājumu 45. un 74. punktu.

31 — Skat. šo secinājumu 33.–37. punktu.

32 — Jāatzīmē, ka atbilstoši Regulas Nr. 1984/83 12. panta 2. punktam, ja nolīgums attiecas uz degvielas uzpildes staciju, kuru piegādātājs iznomā pārdevējam (īpašniekam) vai kuru tas nodod juridiskā vai faktiskā lietošanā, ekskluzīvas pirkšanas pienākumus un konkurences aizliegumu, uz ko attiecas regulas III sadaļa (kas ir piemērojama degvielas uzpildes stacijām), pārdevējam var noteikt visā tajā laika posmā, kurā tas faktiski izmanto degvielas uzpildes staciju. Šī jautājuma interpretāciju iesniedzējtiesa nav pieprasījusi, turklāt tikai pamata lietā degvielas uzpildes stacijas izmantotājs ir arī tās īpašnieks.

65. Abstrahējoties no šī panta spāņu valodas versijas, kurā netiek izmantots kvalificējošais elements, kas attiektos uz minētajām priekšrocībām, patiešām, citās šī noteikuma valodu versijās tikai nosakot, ka ekonomiskām un finanšu priekšrocībām, ko piegādātājs piešķir kā atlīdzību par ilglaicīgu ekskluzivitāti, ir jābūt "īpašām", Regulas Nr. 1984/83 10. pants nav precīzs šajā jautājumā, jo tas var attiekties — kā norāda šī noteikuma vairākas valodu versijas, kurās ir atsauce uz jēdzienu "speciāls" [33], — vai nu uz tieši degvielas uzpildes stacijas īpašniekam piešķirtām priekšrocībām, proti, tādām priekšrocībām, kas ir īpašas attiecīgajām līgumtiesiskajām attiecībām, vai nu uz neparastām priekšrocībām, kā to ļauj saprast viena no īpašības vārda "īpašs" nozīmēm.

66. Šo divu jēdziena "īpašs" nozīmju rezultātā, protams, var secināt, ka Regulas Nr. 1984/83 10. pantā noteiktās priekšrocības nedrīkst būt vienkārši nenozīmīgas. Tomēr, ja gramatiska interpretācija atļauj apgalvot, ka piegādātāja piešķirtajām priekšrocībām ir jābūt vismaz "nozīmīgām", tā tomēr neļauj apgalvot, ka šīm priekšrocībām jābūt būtiskām.

67. Tomēr man šķiet, ka no minētā tiesiskā regulējuma mērķa izriet, ka Regulas Nr. 1984/83 10. pantā noteiktajām ekonomiskajām un finanšu priekšrocībām jābūt pietiekami svarīgām, lai pamatotu ekskluzīvu piegādi uz laiku, ilgāku par desmit gadiem.

68. Kā tas ir ieteikts Regulas Nr. 1984/83 piecpadsmitajā apsvērumā, minētajā lietā piegādātājs piešķir minētās priekšrocības tāpēc, lai "*ievērojami* veicinātu degvielas uzpildes staciju [..] iekārtošanu vai modernizāciju, kā arī to uzturēšanu un izmantošanu" [34]. Citiem vārdiem, runa ir par to, kā atvieglot — ko ir apgalvojusi arī Komisija — piekļuvi mazumtirdzniecības izplatīšanas tirgum un izplatīšanas tīkla ātru paplašināšanu, liekot piegādātājam segt lielāko daļu izmaksu un ieguldījumus, kas ir īpaši saistīti ar līgumtiesiskajām attiecībām [35]. Atbilstoši Līguma 85. panta 3. punktam, salīdzinājumā ar kuru Regula Nr. 1984/83 ir tikai normas īpaša piemērošana, nešķiet, ka konkurences ierobežojuma — ekskluzīvās piegādes ilglaicīguma — nepieciešamību var izskaidrot ar to, ka bez piegādātāja piešķirtām ekonomiskām un finanšu priekšrocībām ir maz ticams, ka īpašnieks varētu piekļūt tirgum — šajā gadījumā, ja viņu uzskata par tirdzniecības pārstāvi, — starpniecības pakalpojumu tirgum degmaisījuma tirdzniecībai. Citiem vārdiem, tā kā ekskluzīvās piegādes, kurai piekrīt īpašnieks, ilglaicīgums ir noteicošais rādītājs darījuma noslēgšanai [36], šo ierobežojumu var likumīgi kompensēt tikai tad, ja piegādātāja piešķirtās priekšrocības ir vismaz svarīgas priekšrocības [37].

33 — Piemēram, versijas vācu, angļu, holandiešu, somu un zviedru valodā.

34 — Mans izcēlums kursīvā.

35 — Šajā sakarā skat. arī Pamatnostādnes, 116. punkta 4) apakšpunkts un 155. punkts.

36 — Šajā nozīmē skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Neste*, 32. un 33. punkts.

37 — Jāatzīmē, ka iepriekš minētajā spriedumā lietā *Neste*, 34. punkts, ir uzsvērta piegādātāja veikto ieguldījumu nozīme.

69. Šī iemesla dēļ, kā tas būtībā ir izteikts Regulas Nr. 1984/83 divpadsmitajā un trīspadsmitajā apsvērumā, speciālo atbrīvojuma normu pieņemšana par labu degvielas uzpildes staciju nolīgumiem ir pamatota tiktāl, ciktāl šos nolīgumus vispārīgi var raksturot ar piegādātāja piešķirtām "īpaši svarīgām" ekonomiskām un finanšu priekšrocībām, apmaiņā pret kurām pārdevējs piekrīt it īpaši pienākumam ilgtermiņā ekskluzīvi pirkt preces tikai no šī piegādātāja.

70. Protams, Regulas Nr. 1984/83 trīspadsmitajā apsvērumā izdarītais precizējums, saskaņā ar kuru piešķirtās priekšrocības ir īpaši svarīgas, parādās tikai dažās šī teksta valodu versijās [38], bet citās versijās ir pārņemts tas pats īpašības vārds, kāds ir izmantots minētās regulas 10. pantā [39]. Tomēr šis apstāklis nešķiet noteicošais, ņemot vērā, pirmkārt, iepriekš aprakstīto minētā tiesiskā regulējuma izvirzīto mērķi un, otrkārt, to, ka Regulas Nr. 1984/83 trīspadsmitajā apsvērumā uzskaitītajiem ieguldījumu piemēriem visās šī teksta valodu versijās piemīt konkrēta ekonomiska vai finansiāla nozīme. Turklāt šie piemēri būtībā ilustrē to, ka apspriežamās priekšrocības, pirmkārt, "piešķīris" piegādātājs, proti, tās ir piešķirtas asimetriskā veidā, jo piegādātājs iegulda vairāk nekā īpašnieks, un, otrkārt, ka tās ir piešķirtas ilgtermiņā un ieguldījumu izmaksas nav ātri atgūstamas [40].

71. No tā izriet, ka pamata lietā iesniedzējtiesai ir jānovērtē, vai *CEPSA* piešķirtās ekonomiskās vai finanšu priekšrocības ir tik nozīmīgas, ka tās pamato *Tobar* līgumā noteikto piegādes ekskluzivitāti uz laiku, ilgāku par desmit gadiem.

72. Šajā sakarā papildus tam, ka Tiesas pienākums nav novērtēt pamata prāvas faktisko situāciju, ir grūti atbildēt uz iesniedzējtiesas pakārtoto jautājumu par to, vai *CEPSA* ir veikusi īpaši svarīgus ieguldījumus apstrīdētā līguma ietvaros, ja par to nav pietiekamas informācijas, it īpaši attiecībā uz piegādātāja veikto ieguldījumu kopējo summu, to asimetrisko raksturu un amortizāciju.

73. Kaut arī, ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, iesniedzējtiesai būtu jāuzskata, ka *CEPSA* sniegtās priekšrocības varētu pamatot ekskluzīvas piegādes uz laiku ne ilgāku par desmit gadiem klauzulas iekļaušanu līgumā, es uzskatu, ka tas būtu jāņem vērā arī papildu elementu pārbaudē, kuras mērķis ir grozīt Kopienu tiesisko regulējumu.

38 — Šāds ir gadījums ar spāņu, franču un portugāļu valodas versijām. Versijā itāļu valodā tiek izmantots jēdziens "cospicui", kas norāda uz minēto priekšrocību vismaz svarīgo, pat vērā ņemamo raksturu, kas atļauj šīs valodas versiju pieskaitīt jau minētajām versijām.

39 — Tādējādi skatīt versijas vācu, angļu, holandiešu, somu un zviedru valodā.

40 — Šajā nozīmē skat. arī Pamatnostādnes, 116. punkta 4) apakšpunkts.

74. Tā kā ekskluzivitātes klauzula pamata lietā tika parakstīta 1996. gada februārī uz (sākotnējo laiku) desmit gadiem (proti, līdz 2006. gada februārim), ir svarīgi atgādināt, ka Regulu Nr. 1984/83 atcēla Regula Nr. 2790/1999 no 2000. gada 1. jūnija. Saskaņā ar šīs regulas 12. panta 1. punktu tajā tomēr attiecībā uz nolīgumiem, kas bija spēkā jau 2000. gada 31. maijā un kas atbilda atbrīvojuma nosacījumiem atbilstoši Regulai Nr. 1984/83, bet neatbilda tiem, ko paredz Regula Nr. 2790/1999, bija paredzēts pārejas posms, kas beidzās 2001. gada 31. decembrī. Līdz ar to sākot no 2002. gada 1. janvāra tiem nolīgumiem, kas ir noslēgti pirms 2000. gada 31. maija un kas atbilst Regulas Nr. 1984/83 kritērijiem, bija jāatbilst Regulas Nr. 2790/1999 nosacījumiem, lai tiem varētu piemērot kategorijas atbrīvojumu, ko šī regula paredz.

75. Savukārt, ja šie nolīgumi neatbilst kategorijas atbrīvojuma nosacījumiem, ko paredz Regula Nr. 1984/83, tad sākot no 2000. gada 1. jūnija šādiem nolīgumiem ir jāatbilst Regulas Nr. 2790/1999 nosacījumiem, lai uz tiem varētu attiecināt šajā regulā noteikto kategorijas atbrīvojumu.

76. Neatkarīgi no atbilstošā datuma, sākot no kura nolīgumus drīkst atļaut atbilstoši Regulas Nr. 2790/1999 normām, it īpaši tās 5. pantā ir paredzēts, ka kategorijas atbrīvojums neattiecas uz jebkādām tiešām vai netiešām saistībām nekonkurēt, ja to ilgums ir nenoteikts vai pārsniedz piecus gadus (saistība nekonkurēt, kas ir automātiski atjaunojama šī perioda beigās, ir uzskatāma par noslēgtu uz nenoteiktu laiku), un saskaņā ar tās 3. pantu — ja piegādātāja tirgus daļa pārsniedz 30 % no attiecīgā tirgus, kurā tas pārdod līgumā paredzētās preces vai sniedz pakalpojumus.

77. Lai gan problēma saistībā ar ekskluzivitātes klauzulas ilgumu nerastos, ja pamata lietā *CEPSA* tirgus daļa būtu lielāka nekā 30 %, kā dēļ netiktu piemērota kategorijas atbrīvojuma kārtība, ko paredz Regula Nr. 2790/1999, tā kā iesniedzējtiesa nav sniegusi informāciju šajā sakarā, ir jābalstās uz pieņēmumu, kas ir ticams šajā gadījumā, ka *CEPSA* nepiederēja tik liela tirgus daļa [41].

78. Tādējādi, pamata lietā runājot par ekskluzivitātes klauzulas ilgumu, ja tai nevar piemērot kategorijas atbrīvojumu saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83, tad saskaņā ar Regulu Nr. 2790/1999 to var atļaut tikai līdz 2005. gada 1. jūnijam atbilstoši pēdējās minētās regulas 5. pantam, ja vien līgums, kā ir norādīts šo secinājumu 80. punktā, tiek uzskatīts par noslēgtu uz nenoteiktu laiku, kā rezultātā uz to nevar attiecināt kategorijas atbrīvojuma režīmu, ko paredz Regula Nr. 2790/1999.

41 — Jānorāda, ka savos rakstveida apsvērumos Komisija norādīja, ka *CEPSA* tirgus daļa bija mazāka par to maksimumu, kas norādīts Regulas Nr. 2790/1999 3. pantā. Tātad iesniedzējtiesai ir jāpārbauda šis apgalvojums un jānosaka *CEPSA* tirgus daļa.

79. Ja savukārt uz klauzulu attiecas kategorijas atbrīvojums saskaņā ar Regulu Nr. 1984/83, bet tā neatbilst Regulas Nr. 2790/1999 nosacījumiem, tad šajā pēdējā regulā paredzētie nosacījumi ir piemērojami, vēlākais, no 2002. gada 1. janvāra, uz šo līguma klauzulu attiecinot atbrīvojuma kārtību, ko paredz Regula Nr. 2790/1999, līdz sākotnējā līguma beigām, ja vien atbilstoši šīs Regulas 5. pantam līgums tiek uzskatīts par noslēgtu uz nenoteiktu laiku.

80. Šajā sakarā ar interesi jānorāda, ka no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka sākotnēji noslēgtais līgums uz desmit gadiem ir pagarināms par papildu piecu gadu termiņiem, katrai līguma pusei sniedzot skaidru rakstveida piekrišanu vismaz sešus mēnešus iepriekš. Ja patiešām iesniedzējtiesas pienākums ir noteikt šīs normas piemērojamību atbilstoši attiecīgajām valsts tiesībām, tad brīdinājuma izmantošana šķiet dīvaina, jo no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu un no Tiesas debatēm skaidri neizriet, vai šis brīdinājums attiecas uz nodomu nepagarināt līgumu (kas noteikti nozīmē, ka līgums ir obligāti pagarināms, ja šāds brīdinājums netiek iesniegts, un tādējādi tas ir atjaunojams klusējot) vai nodomu to pagarināt (kas nozīmē, ka, ja brīdinājums tiek regulāri nosūtīts, otra puse nevar atteikties pagarināt līgumu). Jebkurā gadījumā, ja pēc minētās klauzulas pārbaudes veikšanas iesniedzējtiesai ir jāsecina, ka runa ir par atjaunošanu klusējot, tad uz ekskluzivitātes klauzulu nevar attiekties ne tas kategorijas atbrīvojums, ko paredz Regula Nr. 1984/83, ne tas, ko paredz Regula Nr. 2790/1999, jo tas būtu jāuzskata par noslēgtu uz nenoteiktu laiku attiecīgi Regulas Nr. 1984/83 [42] 12. panta 1. punkta c) apakšpunkta nozīmē un Regulas Nr. 2790/1999 5. panta nozīmē [43].

81. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es piedāvāju atbildēt uz iesniedzējtiesas uzdotā pirmā jautājuma b) un c) daļu tādā veidā, ka gadījumā, kad pastāv īsts pārstāvības līgums starp degvielas piegādātāju un degmaisījumu uzpildes stacijas īpašnieku, uz ekskluzīvas pirkšanas klauzulu kategorijas atbrīvojums, ko paredz Regula Nr. 1984/83, var attiekties tad, ja ir izpildīti šajā regulā paredzētie nosacījumi, it īpaši nosacījumi par šādas klauzulas ilgumu. Šajos apstākļos minētās klauzulas ilgums, kas nav garāks par desmit gadiem, ko paredz Regulas Nr. 1984/83 12. panta 1. punkta c) apakšpunkts, ir pamatots, ja piegādātāja sniegtās finanšu un komerciālas priekšrocības ir tik būtiskas, ka bez tām ir maz ticams, ka īpašniekam būtu pieeja starpniecības pakalpojumu tirgum, kura uzdevums ir tirgot degmaisījumu. Iesniedzējtiesai ir jānovērtē, vai šāds gadījums pastāv pamata lietā, ņemot vērā it īpaši faktisko ekskluzīvā pirkuma klauzulas ilgumu, ko līgumslēdzējas puses ir noteikušas apstrīdētajā līgumā, piegādātāja un īpašnieka veikto ieguldījumu apmēru, kā arī to amortizāciju.

42 — Pēc analoģijas attiecībā uz Regulas Nr. 1984/83 3. panta d) apakšpunkta interpretāciju skat. Pirmās instances tiesas 1995. gada 8. jūnija spriedumu lietā T-7/93 *Langnese-Iglo*/Komisija (*Recueil*, II-1533. lpp., 138. punkts).

43 — Ja pamata lietā valsts tiesai atbilstoši valsts tiesībām būtu jāsecina, ka ekskluzivitātes klauzula tika parakstīta uz laiku ilgāku par desmit gadiem, tad *CEPSA* piešķirto ekonomisko vai finanšu priekšrocību apmēra pārbaude galu galā izrādītos nelietderīga.

2) Gadījums, kad pastāv līgumtiesiskas attiecības starp diviem neatkarīgiem uzņēmumiem (izplatīšanas līgums)

82. Gadījumā, kad pastāv līgumtiesiskas attiecības "izplatīšanas līguma veidā starp diviem ekonomiski neatkarīgiem uzņēmumiem", kuriem principā var piemērot kategorijas atbrīvojumu, kas paredzēts Regulā Nr. 1984/83, man šķiet — tāpat kā ir apgalvojusi Komisija —, ka šīs pēdējās regulas, it īpaši nosacījuma par nolīguma ilgumu, piemērošana ir atkarīga no Līguma 85. panta saderības ar klauzulu par degvielas uzpildes stacijas īpašnieka pienākumu pārdot degvielu par piegādātāja noteikto cenu.

83. Šajā gadījumā klauzula par piegādātāja noteikto galīgo degmaisījumu pārdošanas cenu mazumtirdzniecībā ir konkurences ierobežojums, kuram ir piemērojams Līguma 85. panta 1. punkts un kas nav ietverts pienākumos, kurus papildus Regulas Nr. 1984/83 10. pantā paredzētajai ekskluzivitātes klauzulai var noteikt īpašniekam saskaņā ar šīs regulas 11. pantu tādā veidā, ka uz nolīgumu, kas paredz īpašnieka pienākumu ievērot piegādātāja noteikto mazumtirdzniecības cenu, neattiecas minētās regulas 10.–13. pants [44]. No tā izriet, ka šādā gadījumā nav vajadzības spriest par ekskluzivitātes nolīguma pieņemamo ilgumu atbilstoši Regulai Nr. 1984/83.

84. Turklāt otrā jautājuma c) daļas beigās iesniedzējtiesa, šķiet, paredz iespēju, atbilstoši kurai nolīgums, neskatoties uz to, ka uz to neattiecas kategorijas atbrīvojums atbilstoši Regulai Nr. 1984/83, ņemot vērā īpašnieka pienākumu ievērot galīgo piegādātāja noteikto mazumtirdzniecības cenu, varētu būt "spēkā" tādēļ, ka piegādātājs 2001. gada novembrī atļāva īpašniekam samazināt pārdošanas cenu, ar to neietekmējot piegādātāja ieņēmumus.

85. Šajā sakarā vispirms ir svarīgi atgādināt, ka Tiesai nav jānosaka piegādātāja lēmuma apmērs, kas ietekmē līguma klauzulu par to, ka piegādātājs nosaka degmaisījumu pārdošanas galīgo cenu. Šis jautājums nav Tiesas kompetencē prejudiciāla nolēmuma ietvaros, un man šķiet, ka, tāpat kā Komisija ir norādījusi savos rakstveida apsvērumos, tas ir valsts tiesību jautājums.

86. Tādējādi pieņemot, ka šāds degmaisījumu piegādātāja lēmums ir jāuzskata par "vienpusēju grozījumu" līguma klauzulā par cenām [45] un ka šāds grozījums ir paredzēts Spānijas tiesībās, ir jānosaka, pirmkārt, vai šis grozījums faktiski var izbeigt konkurences ierobežojumu, kuru veido piegādātāja veiktā degmaisījumu galīgās mazumtirdzniecības cenas noteikšana, un, otrkārt, vai apstiprinošas atbildes gadījumā uz iepriekšējo jautājumu minētais grozījums ir piemērojams ar

44 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, 64. punkts un rezolutīvās daļas 2) punkts.

45 — Jāatzīmē, ka pamata lietas dalībnieki apstrīd šādas kvalifikācijas piešķiršanu *CEPSA* sniegtajai atļaujai.

atpakaļejošu spēku vai arī tam ir tikai tūlītēja piemērošana.

87. Tomēr, pat ja uzskatītu, ka tādas klauzulas, kas nosaka pienākumu izplatītājam pārdot preci, kuras cenu nosaka piegādātājs, vienpusēja saskaņošana ar Līguma 85. pantu sniegtu šai klauzulai atpakaļejošu spēku — ko es tomēr apšaubu [46] —, šīs sekas tomēr nepadarītu bezjēdzīgu ekskluzīvās piegādes klauzulas un Līguma 85. panta saderības pārbaudi, it īpašu runājot par ekskluzivitātes ilgumu. Neatkarīgi no tā, vai aplūkojamās līgumtiesiskās attiecības pamata prāvā ir īstas pārstāvības attiecības vai nē, katrā ziņā rodas jautājums par ekskluzīvās piegādes klauzulas saderību ar Līguma 85. pantu un tas tiktu izteikts līdzīgos jēdzienos tam, kā tas ir darīts šo secinājumu 65.–80. punktā, tomēr tā rezultātā vienpusēja papildu ierobežojuma, kas attiecas uz piegādātāja noteikto galīgo tirdzniecības cenu, grozīšana nevar *ipso facto* izraisīt sākotnējā līguma spēkā esamību.

88. Gadījumā, kad ekskluzīvā piegāde ne ilgāk par desmit gadiem pamata lietā ir jāuzskata par pamatotu, iesniedzējtiesai, ņemot vērā faktiskos apstākļus un juridisko pamatojumu pamata lietā, ir jāsniedz atbilde uz iepriekš šo secinājumu 86. punktā izklāstītajiem jautājumiem.

89. Es uzskatu, ka ir lietderīgi sniegt dažas pamata piezīmes šajā sakarā.

90. Attiecībā uz problēmu par to, vai iespējamie līguma klauzulas par cenām vienpusējie grozījumi no *CEPSA* puses pieskaņo šo klauzulu Līguma 85. pantam, jānorāda, ka *CEPSA* 2001. gada novembra lēmuma saturs — kā to izklāsta iesniedzējtiesa —, šķiet, piešķir īpašniekam plašāku brīvību, jo īpašnieku vairs nesaista galīgās mazumtirdzniecības cenas, ko nosaka piegādātājs, piemērošana un tādēļ tas klientiem var sniegt atlaides, tādējādi veicinot konkurenci starp viena zīmola izplatītājiem.

91. Tik un tā, pretēji *CEPSA* apgalvotajam, piegādātāja maksimālai vai ieteiktai pārdošanas cenai savam izplatītājam, ja vien tāds ir gadījums pamata lietā apskatāmajā situācijā pēc apskatāmā *CEPSA* lēmuma, automātiski nevar piemērot atbrīvojumu no Līguma 85. panta 1. punktā noteiktā aizlieguma. Kā paredz arī Regulas Nr. 2790/1999 4. panta a) apakšpunkts, kategorijas atbrīvojumu, ko piemēro tā reglamentētiem vertikāliem nolīgumiem, var piemērot situācijās, kad piegādātājs nosaka maksimālo vai ieteikto pārdošanas cenu, bet "ar noteikumu, ka tie neievieš noteiktu vai minimālo pārdošanas cenu jebkuras puses spiediena vai pamudinājuma rezultātā". Tomēr šāds nosacījums nešķiet izpildīts, ja vien pretēji maksimālās vai

46 — Ņemot vērā Līguma 85. panta 2. punkta principu, saskaņā ar kuru Līguma 85. panta aizliegtās vienošanās nav spēkā. Par šo jautājumu skat. šo secinājumu 94.–98. punktu.

ieteiktās cenas norādei piegādātājs [47] definē izplatītāja iespējas tā, ka izplatītājs praktiski nevar piešķirt atlaides saviem klientiem, izmantojot šādas iespējas, un turklāt izplatītājam tajā pašā laikā jānodrošina piegādātāja pastāvīgie ienākumi. Šajā gadījumā izplatītājam netieši ir noteikta fiksētā vai minimālā pārdošanas cena. Turklāt nevar izslēgt, ka piegādātāja maksimālā vai ieteiktā cena var, ņemot vērā viņa stāvokli tirgū un/vai piegādātāja rīcībā esošos pamudinājuma vai sankcionējošos līdzekļus cenas neievērošanas gadījumā, izraisīt īpašnieku vienādu pielāgošanos šai cenai tā, ka praktiski kļūst ļoti grūti vai pat neiespējami no tās atkāpties [48].

92. Tomēr gadījumā, ja iesniedzējtiesa atkārtoti apgalvotu, ka līgumtiesiskās attiecības pamata lietā būtu jāuzskata par izplatīšanas attiecībām starp diviem neatkarīgiem uzņēmumiem, tai ir jāpārbauda visi pamata lietas apstākļi, lai noteiktu, vai pēc *CEPSA* 2001. gada novembra lēmuma šis uzņēmums vismaz netiešā veidā lika *Tobar* ievērot fiksēto vai minimālo pārdošanas cenu.

93. Ja tas tā ir — es to izklāstīju šo secinājumu 86. punktā noradītajā otrajā jautājumā —, tad grozītai klauzulai par cenu, kā arī visam nolīgumam nav piemērojams kategorijas atbrīvojums, ko paredz Regula Nr. 2790/1999. Ja nepastāv individuāls atbrīvojums vai citi iemesli, kas ļauj piemērot atbrīvojuma nosacījumus atbilstoši Līguma 85. panta 3. punktam [49], kuri nav nozīmīgi šajā lietā [50], tad nolīgums nav spēkā saskaņā ar Līguma 85. panta 2. punktu.

94. Ja, tieši pretēji, vienpusēja grozījuma rezultātā tiek saskaņota līguma klauzula par cenām ar Līguma 85. pantu un ja arī iesniedzējtiesa uzskata, ka uz ekskluzīvās piegādes ilgumu attiecas Regulā Nr. 2790/1999 paredzētais atbrīvojums, tad tas, manuprāt, nevar izraisīt nolīguma spēkā esamību ar atpakaļejošu datumu attiecībā uz kategorijas izņēmumu, ko paredz Regula Nr. 1984/83. Pretējas interpretācijas rezultātā netiktu ievērota Līguma 85. panta 2. punktā paredzētā automātiskā to nolīgumu spēkā neesamība, ko aizliedz Līguma 85. pants [51]. Tomēr, kā es jau norādīju šo secinājumu 83. punktā, degmaisījumu galīgās mazumtirdzniecības cenas noteikšana no piegādātāja puses neļauj piemērot ekskluzivitātes nolīgumam starp piegādātāju un īpašnieku atbilstošos Regulas Nr. 1984/83 noteikumus, līdz ar to, izņemot

47 — Šajā sakarā skat. Pamatnostādnes, 47. punkts. Jāatzīmē, ka rakstveida apsvērumos *Tobar* norāda, ka *CEPSA* noteica degvielas uzpildes staciju īpašnieku komerciālās iespējas.

48 — Šajā nozīmē skat. Pamatnostādnes, 47. un 227. punkts.

49 — Šāda nolīguma slēdzējām pusēm bija iespēja (šajā lietā — teorētiska) lūgt Komisiju pieņemt individuālu lēmumu par Līguma 85. panta 1. punkta nepiemērojamību vai norādīt, ka jābūt izpildītiem citas regulas atbrīvojuma nosacījumiem attiecībā uz citu kategoriju nolīgumiem, vai arī konstatēt, ka citu iemeslu dēļ nolīgums nav saderīgs ar Līguma 85. panta 1. punktu. Šajā sakarā skat. 1986. gada 18. decembra spriedumu lietā 10/86 *VAG France* (*Recueil*, 4071. lpp., 12. un 13. punkts), kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Delimitis*, 41. punkts.

50 — Iepriekšējā zemsvītras piezīmē norādītos gadījumus neizvirzīja iesniedzējtiesa un arī nepieminēja pamata lietas dalībnieki.

51 — Šajā sakarā skat. 2006. gada 13. jūlija spriedumu apvienotajās lietās no C-295/04 līdz C-298/04 *Manfredi* u.c. (Krājums, I-6619. lpp., 57. punkts un tajā minētā judikatūra).

citus iemeslus, kas ļauj piemērot atbrīvojuma nosacījumus atbilstoši Līguma 85. panta 3. punktam, šis nolīgums ir jāuzskata par spēkā neesošu un tas nevar pēkšņi kļūt par "spēkā esošu" tādēļ, ka cenu noteikšanu reglamentējošā klauzula, iespējams, tiks vienpusēji grozīta.

95. Ņemot vērā šos apsvērumus, iesaku uz otrā jautājuma b) un c) daļu atbildēt tādējādi, ka noteikumiem izplatīšanas līgumā, kas ir noslēgts starp degvielas piegādātāju un degmaisījumu uzpildes stacijas īpašnieku un ar kuru pēdējais uzņemas pirkt ar šo līgumu noteikto degmaisījumu tikai no šī piegādātāja, var piemērot Regulā Nr. 1984/83 paredzēto kategorijas atbrīvojumu. Regulas Nr. 1984/83 10.–13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka uz šādu līgumu šī regula neattiecas tiktāl, ciktāl tajā ir paredzēts minētā īpašnieka pienākums ievērot piegādātāja noteikto mazumtirdzniecības pārdošanas cenu. Tas, ka ar Līguma 85. pantu tiek saskaņota līguma klauzula par piegādātāja veikto galīgo mazumtirdzniecības cenu noteikšanu, nevar izraisīt līguma noteikumu, kas bija pretēji šim pantam pirms saskaņošanas, spēkā neesamību ar atpakaļejošu spēku. Tāpat šī saskaņošana neatbrīvo no pienākuma šādā līgumā, lai tam varētu piemērot kategorijas atbrīvojumu, ko paredz Regulas Nr. 1984/83 noteikumi, vai, vēlāk, Regulas Nr. 2790/1999 noteikumi, ievērot šajās regulās paredzētos nosacījumus, it īpaši nosacījumu saistībā ar ekskluzīvās piegādes pieņemamo ilgumu.

C — Par līguma iespējamas spēkā neesamības sekām (pirmā jautājuma d) daļa)

96. Gadījumā, kad pastāv īstas komerciālas pārstāvniecības attiecības, un gadījumā, kad uz ekskluzīvās piegādes klauzulu nevar attiecināt kategorijas izņēmumu, ko paredz Regula Nr. 1984/83, iesniedzējtiesa jautā, vai Līguma 85. panta 2. punktā paredzētā automātiskā spēkā neesamība attiecas tikai uz šo klauzulu vai uz visu līgumu kopumā.

97. Vispirms ir svarīgi atgādināt, ka Līguma 85. panta 2. punktā paredzētā spēkā neesamība, uz ko ikviens var atsaukties, tiesai ir saistoša, ja ir izpildīti Līguma 85. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi un tiktāl, ciktāl attiecīgais nolīgums nepamato izņēmuma attiecināšanu saskaņā ar Līguma 85. panta 3. punktu. Tā kā šī spēkā neesamība ir absolūta, nolīgums, kas nav spēkā saskaņā ar šo noteikumu, attiecībās starp līgumslēdzējiem nav juridiski saistošs un to nevar izmantot pret trešām personām. Turklāt šī spēkā neesamība var ietekmēt visas attiecīgā nolīguma vai lēmuma sekas pagātnē vai nākotnē [52].

52 — Turpat.

98. Tomēr Līguma 85. panta 2. punktā paredzētā spēkā neesamība neietekmē *automātiski* visu attiecīgo nolīgumu. Šī spēkā neesamība ir piemērojama tikai tiem nolīguma elementiem, uz kuriem attiecas Līguma 85. panta 1. punktā noteiktais aizliegums, vai nolīgumam kopumā, ja šie elementi nav atdalāmi no paša nolīguma [53].

99. Ja ar Līguma 85. panta 1. punktu nesaderīgās līguma klauzulas nav atdalāmas no paša nolīguma, tad šo klauzulu spēkā neesamības sekām attiecībā uz citiem nolīguma elementiem vai citiem pienākumiem, kas izriet no nolīguma, nepiemēro Kopienu tiesības, bet tās ir jānovērtē atbilstoši valsts tiesībām [54].

53 — 1966. gada 30. jūnija spriedums lietā 56/65 *LTM* (*Recueil*, 337. lpp.) un iepriekš minētais spriedums lietā *Delimitis*, 40. punkts.

54 — Skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *VAG France*, 14. punkts; 1998. gada 30. aprīļa spriedumu lietā C-230/96 *Cabour* (*Recueil*, I-2055. lpp., 51. punkts), kā arī 2006. gada 30. novembra spriedumu apvienotajās lietās C-376/05 un C-377/05 *Brünsteiner* un *Hilgert* (Krājums, I-11383. lpp., 48. punkts).

Tādējādi iesniedzējtiesai atbilstoši valsts tiesībām ir jāizvērtē iespējamā konkrētu klauzulu aizlieguma atbilstoši Līguma 85. pantam apjoms un sekas attiecībā uz līgumtiesisko attiecību kopumu pamata lietā [55].

100. Tādēļ es iesaku uz pirmā jautājuma d) daļu atbildēt tādējādi, ka Līguma 85. panta 2. punktā paredzētā spēkā neesamība ietekmē nolīguma klauzulas, kas ir pretējas Līguma 85. panta 1. punktā noteiktajam ierobežojumam, nepiemērojot atbrīvojumu atbilstoši Līguma 85. panta 3. punktam, ja vien aizliegtie elementi nav neatdalāmi no minētā nolīguma, kā rezultātā spēkā neesamība ietekmēs visu nolīgumu kopumā. Gadījumā, kad aizliegtie elementi ir atdalāmi no citiem nolīguma elementiem, Kopienu tiesības nereglamentē aizliegto klauzulu spēkā neesamības ietekmi uz citiem minētā nolīguma elementiem.

55 — Turpat.

VI — Secinājumi

101. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, es piedāvāju Tiesai uz *Audiencia Provincial de Madrid* uzdotajiem prejudiciāliem jautājumiem atbildēt šādi:

1) attiecībā uz preču pārdošanas trešām personām tirgu, pārstāvības līguma starp degmaisījumu piegādātāju un degvielas uzpildes stacijas īpašnieku klauzulas,

ieskaitot tās, kas attiecas uz galīgās mazumtirdzniecības cenas noteikšanu, saskaņā ar kurām īpašnieks uzņemas tikai nenozīmīgu finanšu un komerciālo risku saistībā ar minēto preču tirdzniecību, nav nolīgumi starp uzņēmumiem EK līguma 85. panta 1. punkta (jaunajā redakcijā — EKL 81. panta 1. punkts) izpratnē, pat ja šis līgums ietver arī konkurences aizlieguma klauzulu vai ekskluzivitātes klauzulu, ar kuru īpašnieks uzņemas iegādāties preci tikai no piegādātāja.

Līguma 85. panta 1. punkta izpratnē nolīgums starp uzņēmumiem ir konkurences aizlieguma jeb ekskluzivitātes klauzula tādā līgumā, kurā īpašnieks uzņemas iegādāties preci tikai no piegādātāja un kas attiecas uz starpnieku pakalpojumu tirgu.

Tāpat Līguma 85. panta 1. punkta izpratnē nolīgums starp uzņēmumiem ir izplatīšanas līgums, kas ir noslēgts starp degmaisījuma piegādātāju un degvielas uzpildes stacijas īpašnieku, ja šis īpašnieks uzņemas būtiska apjoma vienu vai vairākus finanšu un komerciālus riskus saistībā ar minēto degmaisījumu tirdzniecību trešām personām.

Lai noteiktu, vai Līguma 85. panta 1. punkts ir piemērojams pamata lietā, valsts tiesai, ņemot vērā šajā lietā apskatāmā līguma klauzulas, ir jānovērtē faktiska finanšu un komerciālo risku sadale starp degvielas uzpildes stacijas īpašnieku un piegādātāju, ņemot vērā ar preču tirdzniecību saistītos riskus un tos riskus, kas ir saistīti ar īpašiem ieguldījumiem tirgū. Šajos apstākļos un tikai tad, ja ir izpildīti Līguma 85. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi, īpašniekam noteiktais pienākums pārdot degmaisījumu par piegādātāja noteikto cenu šķiet nesaderīgs ar Līguma 85. panta 1. punkta a) apakšpunktu;

2) gadījumā, kad pastāv īsts pārstāvības līgums starp degmaisījumu piegādātāju un degvielas uzpildes stacijas īpašnieku, uz klauzulu, ar kuru īpašnieks apņemas saņemt piegādes tikai no piegādātāja, kategorijas atbrīvojums, ko paredz Komisijas 1983. gada 22. jūnija Regula (EEK) Nr. 1984/83 par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu ekskluzīvu tirdzniecības nolīgumu kategorijām, var attiekties tad, ja ir izpildīti šajā regulā paredzētie nosacījumi, it īpaši nosacījumi par šādas klauzulas ilguma pieņemamību.

Šajos apstākļos šīs klauzulas ilgums, kas nav garāks par desmit gadiem, ko paredz Regulas Nr. 1984/83 12. panta 1. punkta c) apakšpunkts, ir pamatots, ja piegādātāja sniegtās finanšu un komerciālas priekšrocības ir tik būtiskas, ka bez tām ir maz ticams, ka īpašniekam būtu pieeja tādu starpnieku pakalpojumu tirgum, kas atbild par degmaisījumu tirdzniecību. Iesniedzējtiesai ir jānovērtē, vai šāds gadījums pastāv pamata lietā, ņemot vērā it īpaši faktisko ekskluzīvā pirkuma klauzulas ilgumu, ko līgumslēdzējas puses ir noteikušas šajā lieta apskatāmajā līgumā, piegādātāja un īpašnieka veikto ieguldījumu apmēru, kā arī to amortizāciju;

3) noteikumiem izplatīšanas līgumā, kas ir noslēgts starp degmaisījumu piegādātāju un degvielas uzpildes stacijas īpašnieku un ar kuru pēdējais uzņemas pirkt degvielu tikai no šī piegādātāja, var piemērot Regulā Nr. 1984/83 paredzēto kategorijas atbrīvojumu. Regulas Nr. 1984/83 10.–13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka uz šādu līgumu šī regula neattiecas tiktāl, ciktāl tajā ir paredzēts minētā īpašnieka pienākums ievērot piegādātāja noteikto mazumtirdzniecības pārdošanas cenu. Tas, ka ar Līguma 85. pantu tiek saskaņota līguma klauzula par piegādātāja veikto galīgo mazumtirdzniecības cenu noteikšanu, nevar izraisīt līguma noteikumu, kas bija pretēji šim pantam pirms saskaņošanas, spēkā neesamību ar atpakaļejošu spēku. Tāpat šī saskaņošana neatbrīvo no pienākuma šādā līgumā, lai tam varētu piemērot kategorijas atbrīvojumu, ko paredz Regulas Nr. 1984/83 noteikumi

vai vēlāk — Komisijas 1999. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 2790/1999 par Līguma 85. panta 3. punkta piemērošanu vertikālu vienošanos un saskaņotu darbību kategorijām noteikumi, ievērot šajās regulās paredzētos nosacījumus, it īpaši nosacījumu saistībā ar ekskluzīvās piegādes pieņemamo ilgumu;

4) Līguma 85. panta 2. punktā paredzētās spēkā neesamības sekas ietekmē nolīguma klauzulas, kas ir pretējas Līguma 85. panta 1. punktā noteiktajam aizliegumam, nepiemērojot atbrīvojumu atbilstoši Līguma 85. panta 3. punktam, ja vien aizliegtie elementi nav neatdalāmi no minētā nolīguma, kā rezultātā spēkā neesamība ietekmēs visu nolīgumu kopumā. Gadījumā, kad aizliegtie elementi ir atdalāmi no citiem nolīguma elementiem, Kopienu tiesības nereglamentē aizliegto klauzulu spēkā neesamības ietekmi uz citiem minētā nolīguma elementiem.